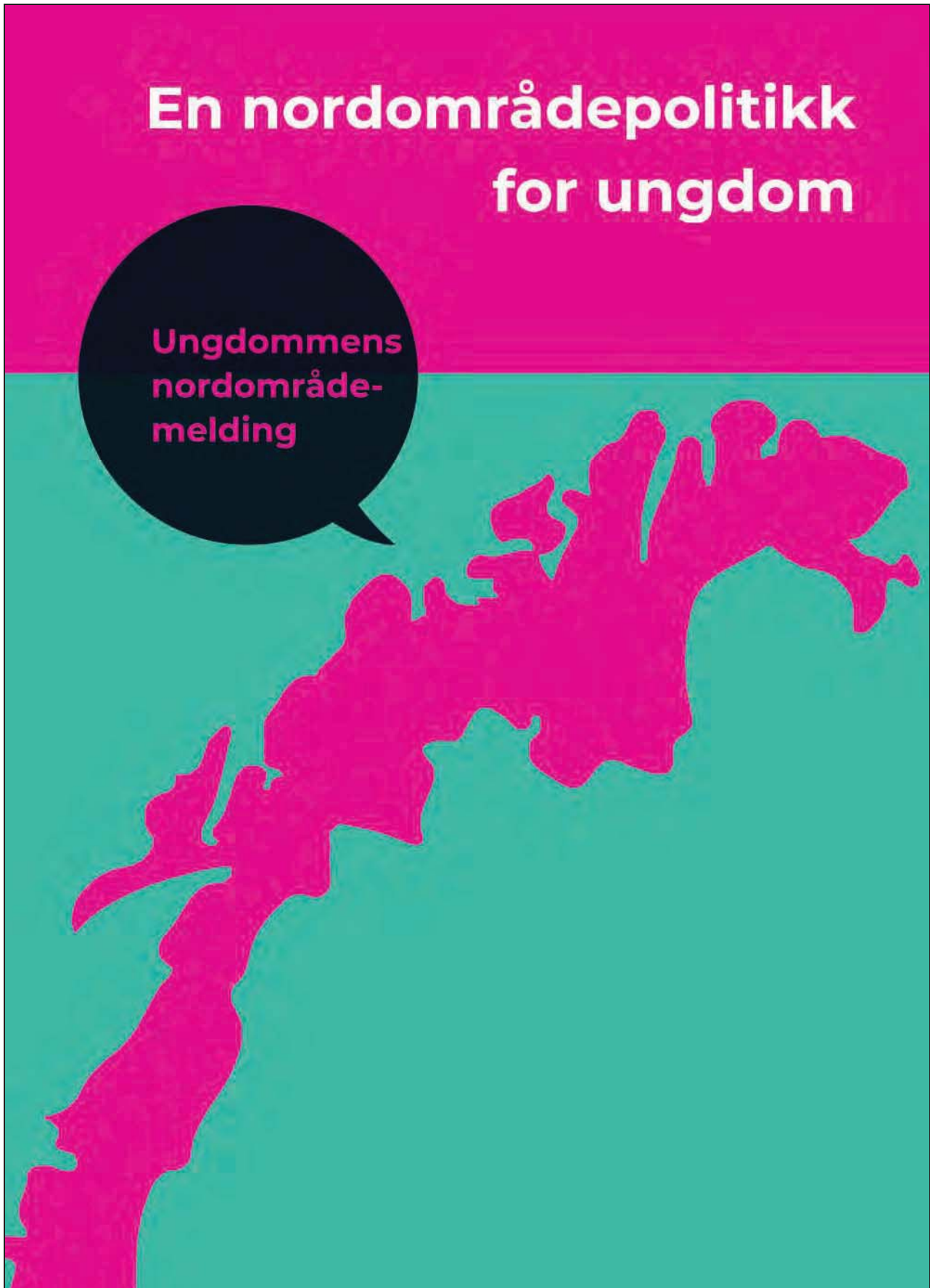

Vedlegg 1**En nordområdepolitikk for ungdom**

*Dette vedlegget inneholder anbefalingene fra ungdomspanelet i sin helhet.
Anbefalingene vedlegges uredigert og slik de ble oversendt fra panelet.
Anbefalingene gir uttrykk for ungdommenes mening.*

Figur 1.1 Illustrasjon: Reibo AS.

Når man skal lage en god politikk for nord, er det viktig at ting henger sammen. Infrastruktur, næringsliv, utdanning kan ikke snakkes om som adskilte tema fordi de går inn i hverandre. Det samme gjelder verdiskaping, klima og miljø, helse, integrering, det samiske, identitet og kultur. I dette innspillet fra ungdomspanelet er alle tema like viktige og avhenger av hverandre.

Ungdom må inviteres til å medvirke og tas alvorlig.

Politikerne må involvere oss unge aktivt i debatter, møter, og beslutninger og sørge for løpende dialog. Unge må få komme på talerstolen. Informasjon, fleksibilitet og velvilje er viktig for å inkludere ungdom slik at forslagene fra oss ikke forsvinner i papirhaugene på kontorer rundt omkring. Reell ungdomsmedvirkning er når vi oppsøkes aktivt av politikere som fremstiller ting på en forståelig måte og vil høre vår mening i saker som angår unge. Vi må gis mulighet til å stille forslag og spørsmål og fremme saker i kommunestyrene. Å bli tilsendt link til kommunens nettside med 700 sider saksdokumenter med kort lesefrist er ikke ungdomsmedvirkning. Vi ønsker heller ikke å bare være 'kakepynt' når politikere trenger en selfie i avisa. Ungdom må involveres tidligere i prosesser, slik at vi faktisk får mulighet til å påvirke sakene. Vi må ikke bare inviteres inn for å strø sukker på når ting egentlig er bestemt. Det er ingen vits at vi kommer på møtene i kommunestyret hvis sakene allerede er «vedtatt» på gruppemøter i forkant. Alle som har ansvar for viktige saker der unge påvirkes, burde ringe en ungdom. Det er viktig for oss å føle at vi blir sett på som kloke folk som kan gi gode råd. Prosjektet Nye stemmer, Perspektivmelding 2019 av SpareBank1 Nord-Norge har vist hvordan man virkelig kan jobbe seriøst med å lytte til mange ulike unge, og at vi kan gi informasjon som kan bidra til en god fremtid for Nord-Norge. Det føles mer ekte og riktig når samtalene er på våre premisser, når vi ikke presses til å være så korrekt eller si ting som forventes. Politikere og andre må heller ikke være redd for å oppfordre unge til å engasjere seg. Det er ikke farlig å spørre oss. De fleste unge kan mer enn de tror, noen ganger trenger vi bare en dytt i ryggen.

Vi vil ha ungdomsstyrte samfunn der ikke bare voksne bestemmer og har fokus på saker som de synes er viktige. Det snakkes mye om boattraktivitet. Da må det bygges ungdomshus, idrettshaller, kulturhus og moderne skoler. Det er slike ting som gjør at vi blir. Når vi har det bra,

”Det snakkes mye om boattraktivitet. Da må det bygges ungdomshus, idrettshaller, kulturhus og moderne skoler. Det er slike ting som gjør at vi blir.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.3 Illustrasjon: Reibo AS.

flytter vi ikke. Kommunikasjon med elevrådet og ungdomsrådet burde være obligatorisk i viktige avgjørelser. Det er ikke bare vi som engasjerer oss som skal høres, men også de som vanligvis ikke er politisk aktive eller fremmer sine meninger.

Anbefalinger

- Sekretærene i ungdomsrådene må få nok ressurser og opplæring til å drive et aktivt og engasjert ungdomsråd som kan få påvirkningskraft og deretter gjennomslag!
- Regionalt nordområdeforum bør gjøres tilgjengelig for ungdom, slik at vi har direkte kontakt opp mot regjeringen.
- Vi vil ha flere prosjekter som SpareBank1 Nord-Norges Unge stemmer, Perspektivmeldingen der vi kan delta på våre premisser og påvirke fremtiden i nord.
- Det bør ansettes en nordområdeungdomskordinator med ansvar for å følge opp kommunenes ungdomsarbeid. Det er veldig varierende hvordan pålegget om å ha et ungdomsråd følges opp.
- Møter med ungdommer bør være obligatorisk programinnslag når regjeringen besøker nord slik at vi har reell mulighet til å påvirke politikken.
- Samisk ungdom må alltid være en naturlig del av alt ungdomsarbeid.
- Arkitekter og byplanleggere og veimyndigheter må snakke med de unge, ting må designes og bygges på våre premisser. Det er dette som er reell ungdomsmedvirkning.
- Politiske utvalg bør involvere ungdomsråd og elevråd i saker som påvirker ungdom.
- Det bør etableres et nasjonalt ungdomsråd hvor Nord-Norge er representert.
- Det må i utformingen av framtidige nordområdemeldinger nedsettes ungdomspanel som sik-

Figur 1.4 Det har funnet sted en rekke samtaler med medlemmer av ungdomspanelet i arbeidet med nordrådemeldingen. Bildet viser forsvarsminister Frank Bakke-Jensen i samtale med ungdommer i Kirkenes.

Foto: Forsvarsdepartementet

rer ungdomsmedvirkning gjennom hele prosessen. Ungdomspanelet skal bestå av ungdommer fra hele Nord-Norge.

Et fullverdig og attraktivt kulturtilbud vil få flere unge til å bli i nord

Politikere som ikke satser på kultur, satser ikke på ungdom. Vi trenger å oppleve at noe skjer. Kultur er veldig viktig for levende, attraktive samfunn. Vi trenger gode møteplasser som gjør at unge har det bra. Gjennom kultur skapes også godt miljø fordi alle involveres og man får en teamfølelse som forebygger utestenging og mobbing. Å delta i arbeid med festivaler, film workshops, revy, arkitektur og design gir mer optimisme, samhold og tilhørighet. Gjennom kulturaktiviteter finner unge støtte i andre unge, man blir kjent og oppdrar hverandre. Kulturtilbud gir oss en arena på våre egne premisser, som skaper trivsel og hygge. Gjennom kulturaktiviteter lærer unge å uttrykke seg og de som vanligvis ikke skinner, kan løftes frem. Kultur er derfor også viktig for integrering. Lavterskel kulturarrangementer for unge uten alkoholserving betyr mye, spesielt på små steder. Det er for lite gode kulturtilbud ute i distriktene. Små kommuner bør samarbeide om felles aktivitet, slik at ting skjer oftere. Da må man også tenke på et transporttilbud. Arrangementer må utvikles over tid slik at ungdommer kan få eierskap til de. Så må det være kontinuitet, slik at det kan bli en tradisjon. Tilpasning er også viktig. Ungdommer er alt fra 10 år til 28. Spesielt i tenårene opplever man en vekst i modenhet og personlighet over kort tid. Arenaene må spisses slik at ungdom opplever en arena hvor de er med sine likesinnede.

De større byene har også et ansvar for å invitere ungdom fra distriktene når ting skjer. Are-

Figur 1.5 Ungdomspanelet arrangerte folkemøte i Tromsø 19. september med statsminister Erna Solberg, utenriksminister Ine Eriksen Søreide, barne og familieminister Kjell Ingolf Ropstad og daværende Venstreleder Trine Skei Grande.

Foto: Statsministerens kontor

”Lavterskel kulturarrangement for unge uten alkoholserving betyr mye, spesielt på små steder. Det er for lite gode kulturtilbud ute i distriktene.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.6 Illustrasjon: Reibo AS.

naer som Rakettnatt, Winterland, Varanger-festivalen og Midnattsrocken er allerede gode på dette.

De store festivalene og arrangementene som får penger fra regjeringen, må oppfordres til å legge til rette for unge. Europeisk kulturhovedstad må ikke bare være en Bodø-greie, men noe for alle unge i nord. Det er viktig å huske at kultur ikke bare er musikk. Det er bildekunst, scenekunst og film, det bør investeres mer i dette i nord. Design og arkitektur er også viktig i samfunn som ønsker å få unge til å trives. Mange tenker ikke på at design kan være veldig viktig for oss og en grunn til at man trives bedre.

Samisk kultur er viktig for hele Nord-Norge og noe vi unge i Nord-Norge identifiserer oss med. Moderne joik, moderne samisk design og samisk kunst er kult og noe vi er stolte av. Samiske musikere som Ella Marja og samiske influencere på sosiale medier er viktige for oss unge. At Frost II filmen ble laget etter inspirasjon fra Sápmi betydde mye for samiske unge. Arenaer som bringer sammen unge urfolk, for eksempel Riddu Riddu har også stor betydning for oss.

Anbefalinger

- Det må legges bedre til rette både med økonomi og kompetanse for å sikre et godt nok kulturtilbud i distriktene.
- Festivaler som finner sted i distriktene, som Riddu Riddu og Trænafestivalen, bør få mer støtte.
- Det bør etableres et eget kulturfond for Nord-Norge rettet spesielt mot ungdom, som kan brukes både for unge kulturutøvere og til kursing og workshops.
- Vi ønsker flere ungdomshus etter Tvibit-modellen som jobber med ungdom og kultur.

Figur 1.7 Ungdomspanelet peker på at det samiske må være en selvfølgelig del av norsk kultur. Panelmedlem Inga Márjá Andersdatter Lango stilte spørsmål om reindrift til regjeringen på folkemøtet i Tromsø 19. september.

Foto: Statsministerens kontor

- Vi ønsker viktige fyrtårn for samisk kultur, ikke at de råtner. Nordnorske kunstinstitusjoner må fortelle om samisk historie, kunst, matlagning, kofte, joik.
- Duodji, joik og samisk mat læres ikke alltid gjennom slekta, slik det var før. Dette bør tilbys gjennom et samisk kultursenter.
- Kultur er mer enn musikk. Regjeringen må støtte mer opp om bildekunst, scenekunst og film i Nord-Norge.
- Det bør lages elektronisk oversikt over kulturtilbud gjennom en brukervennlig app.
- Artister fra nord bør brukes mer i identitetsbygging og i merkevarebygging av Norge.
- Nordnorsk design- og arkitektursenter (NODA) bør få støtte til kursing av unge i Design og arkitektur må løftes mer frem i nord for å få unge til å trives.
- Konsertsaler og kulturbygg bør prioriteres i nordnorske vekstsentre.
- Det bør lages et kulturkort for ungdom i Nord-Norge som gir rabatt på offentlige kulturtilbud.

Gode idrettstilbud har stor betydning for unge i nord

Idrett er viktig for trivsel, for vennskap, læring og mestring. Det er også en veldig god arena for inkludering og integrering. Gjennom idrett blir man raskt kjent og får venner.

Mange lærer mye og utvikler seg gjennom idrett, både som utøvere, trenere og dommere. Det må satses systematisk og bevisst på idrettstilbud for ungdom, ikke bare for barn. Arrangementer og turneringer betyr at det skjer noe.

”Gjennom idretten kan man også bli kjent med næringsliv og få muligheter. Prosjektet Jakten på bolyst ved Finnmark fotballkrets er et eksempel på dette. Det har skapt stolthet og samhørighet i små samfunn og har involvert både politikere og bedrifter.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.8 Illustrasjon: Reibo AS.

Kommuner kan samarbeide mer om å gjøre ting sammen, for eksempel stille felles lag på små steder. Det er viktig at det jobbes ekstra med gode tilbud for jenter. Det må også være andre idretts-tilbud enn bare fotball i distriktene, slik som klatring, håndball, kampsport, turning, og dans. Mange unge er opptatt av e-sport. Det bør lages tilbud for dette.

Det snakkes mye om lys i husene, men lys i idrettshaller er like viktig. Det må bygges gode haller som holder den standarden man kan forvente i 2021. Dette vil føre til at flere unge har det bra og ønsker å bli i nord og at deres egne barn skal oppleve det samme. Det må heller ikke være slik at alle de som er toppidrettsutøvere, må dra sørover for å satse skikkelig. Utøvere må kunne bli gode i Nord-Norge uansett hvor de kommer fra. Underlaget, luftkvaliteten og utstyr som er nødvendig for å drive med idretten må holde en viss standard. For eksempel må vi ha kunstgressbaner av høy kvalitet, nett til målene, baller og et ventilasjonssystem med varmeapparat som gir deltagerne en forfriskende og gøy treningsøkt!

Det å få lov til å kombinere skolegang og idrett har stor verdi for mange idrettsinteresserte barn og unge. Gode skoletilbud i Nord-Norge, som for eksempel Norges toppidrettsgymnas (NTG), er viktig og bør utvides. Dette vil gjøre at elever fra Nord-Norge kan leve ut sine idrettsdrømmer i landsdelen.

Idrett er mer enn konkurranse, trening og svetting. Gjennom idretten kan man også bli kjent med næringsliv og få muligheter. Prosjektet Jakten på bolyst ved Finnmark fotballkrets er et eksempel på dette. Det har skapt stolthet og samhørighet i små samfunn og har involvert både politikere og bedrifter. Det kan oppfordres til flere

slike tiltak, sånn at energien og samholdet fra idretten kan gi enda større virkning.

Det er viktig å bekjempe rasisme og hets i idretten. Det er ikke greit at slikt foregår. Det bør jobbes slik at lag eller foreninger som systematisk jobber mot rasisme, homofobi, hets, trakassering og uønsket adferd kan motta priser for sitt arbeid.

Internasjonalt samarbeid i idretten er tillitsskapende og lærerikt for mange. Når vi trener og konkurrerer med de andre landene, får vi også bedre sparring. Barentsprosjekter som finner sted i nord, slik som Barents Games, er veldig viktig for unge.

Anbefalinger

- Det bør avsettes en egen pott til idrettshaller i nord fordi dette er så viktig for at unge trives og skal bli, og for at barnefamilier bosetter seg i nord.
- Idretten må brukes bevisst som inkluderings- og integreringsarena i nordnorske samfunn. Det bør være egne prosjekter for dette som også inneholder holdningsskapende arbeid mot hets. Lag og foreninger som jobber godt for dette må løftes frem. Det bør gis anbefalinger fra staten om hvilke tiltak man bør iverksette for å redusere hets. Hva er en rimelig straff og hvor mange bør det omfatte?
- Prosjekter som Jakten på bolyst kan bringe energien og samholdet fra idretten inn i små lokalsamfunn. Det bør være flere lignende tiltak.

Figur 1.9 Ungdommer ønsker å bli involvert når regjeringsmedlemmer har møter i nord. Statsminister Erna Solberg og barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad i samtale med unge på kafé i Tromsø 19. september.

Foto: Statsministerens kontor

- Norsk idrett (NIF og Olympiatoppen) må tilføres ressurser sentralt og lokalt som gjør at unge mennesker kan drive med toppidrett i Nord-Norge. Flest mulig bør kunne satse lengst mulig uten å måtte forlate landsdelen vår.
- Det burde etableres et fond for datatreff, LAN og eSport, slik at aktører kan søke om midler for å etablere gamer-LAN og eSport-turneringer i nærområdene sine.
- Barents Games bør ha eSport som gren.
- Den digitale møteplattformen Discord bør brukes mer bevisst for å samle unge.

Det internasjonale arbeidet i Arktis er viktig for unge i nord

Mange unge i nord, for eksempel i Sør-Varanger, har erfaring fra internasjonalt samarbeid fordi vi bor nær grensen til Russland, Finland og Sverige. Folk-til-folk-samarbeid er viktig, og mange av oss har vokst opp med hyppige treffpunkter med andre unge i nabolandene. Dette bryter ned muren av fordommer og bygger tillit mellom vanlige folk, blant annet mellom innbyggere i grenseområdene i Norge og Russland og de andre nordiske landene.

Barentssamarbeidet er viktig for mange unge. Vi lærer mye av å være med på prosjektene, og arbeid i Barents Regional Youth Council. Også det arktiske samarbeidet der man kan møte ungdom fra USA og Canada og EU, er spennende og gjør nordområdene attraktive for oss. Ungdomssatsingene Arctic Frontiers Young og Emerging Leaders, og studentkonferansen High North Dialogue er viktige for å få erfaring fra internasjonalt samarbeid. Slik kontakt gir muligheter for ungdom i Arktis. For unge studenter i nord er det givende å bli involvert i samarbeid med andre land. Også innenfor kultur og idrett lærer vi mye av å ha kontakt med unge i andre land. Dette er en side ved å bo i nord som det bør fortelles mer om nasjonalt. Det kan gjøre at flere vil ønske å studere her. For samiske unge er det internasjonale også veldig viktig fordi vi er et grensekryssende folk som finner støtte i urfolksungdom fra andre land. Vi lærer av hverandre, og vi henter inspirasjon fra hverandre.

Noen ganger blir unge i nord invitert for å holde foredrag for gjester fra utlandet. Dette er interessant for oss og bør være fast innslag for eksempel i UD's programmer. Arctic Frontiers har gitt ungdom mulighet til å si sin mening til de viktigste politikerne på scenen. Det bør være mer

”For unge studenter i nord er det givende å bli involvert i samarbeid med andre land. Også innenfor kultur og idrett lærer vi mye av å ha kontakt med unge i andre land. Dette er en side ved å bo i nord som det bør fortelles mer om nasjonalt.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.10 Illustrasjon: Reibo AS.

slik ungdomsmedvirkning på viktige internasjonale møter.

Mange unge blir skremt av at media skriver om konflikt og økt militær aktivitet i Arktis. For oss er det viktig å bli informert om hva som skjer på en måte som gjør at vi kan forstå storpolitikken. Politikere bør ha egne samtaler med unge om dette. Vi bør få mer informasjon om Arktisk råd som er tilpasset unge.

Vi unge synes det er betryggende med militær tilstedeværelse i Nord-Norge. Det er fint å føle at Garnison Porsanger bygges opp og prioriteres. Det ville være bra om regjeringen kunne snakke mer med unge om det militære, slik at vi kan forstå hva som foregår.

Figur 1.11 Ungdomspanelet er satt sammen av ungdom fra hele landsdelen med ulik bakgrunn. På dette bildet holder Beate Marie Hægdaahl Paulsen innlegg på innspillsmøte med utenriksminister Ine Eriksen Søreides i Hammerfest.

Foto: Trond Ivar Lunga, iFinmark

Anbefalinger

- Det bør satses mer på internasjonalt samarbeid for unge i Arktis. Læresteder og konferanser som jobber med dette, bør få økt støtte så flere kan delta.
- Det bør informeres mer om at man mange steder i Nord-Norge kan delta i internasjonalt arbeid. Dette er en fordel ved å bo i nord som kan tiltrekke unge.
- Vi bør få mer informasjon om Arktisk råd og være med på noen møter om dette.
- Utenriksministeren og UD bør holde egne orienteringer for ungdom når de er i nord. Dette bør også gjelde Forsvaret.
- Støtten til prosjekter for unge i Barentssamarbeidet og Barents Games må økes. Det bør etableres en hjelpeordning for ungdom som ønsker å skape prosjekter der vi tilbys kurs og opplæring på hvordan man søker om støtte fra Barentssekretariatet.
- Det burde jobbes med å lage et Barentsnettverk for ungdom enten en app eller en nettside hvor organisasjoner eller individuelle aktører kan lyse ut plasser til sine Barentsprosjekter.
- Ungdom bør inviteres fast når gjester fra utlandet besøker Nord-Norge, dette er lærerikt for oss og det er en god form for ungdomsmedvirkning.
- Det bør etableres et samlingsbasert utvekslingsprogram for unge mennesker i nord i samarbeid med ledende land innenfor teknologi, innovasjon og industri.

Livskvalitet for unge i nord

Godt oppvekstmiljø og at vi kan ha utsikt til god utdanning, lærlingeplasser, en trygg arbeidsplass, er viktig for unge. Også gode kommunale tjenester, at vi kan føle oss trygge på at politiet tar telefonen når vi ringer, at redningshelikoptre flyr, at vi kan rekke frem til sykehuset og få nødvendig hjelp i en nødsituasjon, betyr mye. Vi trenger gode boliger og velfungerende internett. Ungdom

”Ungdom bør inviteres fast når gjester fra utlandet besøker Nord-Norge.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.12 Illustrasjon: Reibo AS.

”En svak skole der elevene ikke får den oppfølging de har krav på, gjør at det blir opp til foreldrene å sørge for nødvendig faglig utvikling. Dermed blir det de med ressurssterke foreldre som klarer seg best.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.13 Illustrasjon: Reibo AS.

i nord må kunne vite at skolen de går på, holder moderne standard med oppdaterte bøker, IT-utstyr og den bygningskvaliteten vi har krav på i den tiden vi lever i. Utstyrsparke på yrkesfag må holde tritt med dagens samfunn. Bilmekanikere kan jo ikke bli stående og fikse en bil fra 1980-tallet, de trenger moderne biler. Utdaterte utstyrsparke er også et fareelement! Utstyret må være moderne, slik at elevene på yrkesfag kan få en samfunnsrettet og fremtidsrettet utdanning.

Det må rekrutteres gode lærere som er til stede. Mye lærerfravær på små skoler gjør undervisningstilbudet dårligere. Når elevene overlates til seg selv, oppstår mer mobbing og utestenging. En svak skole der elevene ikke får den oppfølging de har krav på, gjør at det blir opp til foreldrene å sørge for nødvendig faglig utvikling. Dermed blir det de med ressurssterke foreldre som klarer seg best. Dette skaper en urettferdighet og gir et klaseskille vi ikke kan ha i Norge i 2021.

Helse og mental helse er et veldig sentralt tema for unge i nord, spesielt med tanke på situasjonen under Covid-19, der allerede avsidesliggende samfunn i nord oppleves som enda mer isolerte. Mange unge sliter med dette. Vi trenger tungtveiende tiltak for å sikre god mental helse blant ungdommer i nord. Dette gjelder spesielt for gutter, hvor vi vet terskelen er høyere for å oppsøke kontakt. Mange kjenner på en stor ensomhet som følger av dagens situasjon, og konsekvensene av dette vet vi lite om til nå.

En trygg og god oppvekst er viktigst av alt. Fritidstilbud og sosiale møteplasser betyr mye for at unge skal ha det bra et sted. Ungdomshus der alle føler seg hjemme, med ulike tilbud, slik som helsetasjon, er viktig. Det vil lønne seg å investere i dette fordi det forebygger rusmisbruk. Unge som kjeder seg og ikke har noe sted å være, havner i

Figur 1.14 Illustrasjon: Reibo AS.

en situasjon der de henger på sentre eller andre steder til de blir jaget. Aktivitet bør tilbys, slik at unge ikke havner i usunne miljøer der rusmisbruk er en del av hverdagen. Oppfølging fra våkne voksne er viktig. Det må også finnes tjenester for de som ikke har det bra, slik som utekontakt og lavterskelteam. For eksempel utekontakten i Tromsø, som tilbyr aktiviteter som klatring og matservering, men mest av alt er tilgjengelig hele tiden. Der kan mange få den hjelpen og tryggheten man ikke får hjemme, de har faktisk reddet mange ungdommer.

Lavterskeltilbud må også gis til ungdommene som bor i distriktene. Her bør det være bedre samarbeid mellom kommunene, slik at de kan gå sammen om tilbud. Funksjonshemmede unge må heller ikke glemmes, de har krav på samme tilbud som andre. Særlig i distriktene virker det som om dette ikke følges opp godt nok.

Det er også viktig med rådgivningsordning og kurs for unge foreldre, samt brosjyrer og ekstra tilpasset informasjon. Det kan være vanskelig å være ung mamma. Det bør settes sammen barselgrupper for unge mødre, ikke bare for de som har psykiske lidelser eller rusproblem. Det skal jo være en god ting å få barn, men det er fordømmer mot å få barn tidlig. Det er viktig å vite at man fortsatt kan utdanne seg og ha mange muligheter. Gode barnehagetilbud er viktig.

I samfunnet er mobbing et økende problem, spesielt hvis man skiller seg ut. Mobbing kan foregå over nett og i skolegårder og andre plasser. Det kan handle om hvordan man ser ut, legning, etnisitet eller religion. Mange unge tør ikke å være seg selv av redsel for å skille seg ut. Mobbing bidrar til at mange unge begynner å slite med den mentale helsen. Forebygging av rasisme, hets og mobbing fra tidlig skolealder er veldig viktig for å skape tolerante samfunn, der unge har det bra.

Sterke lokalsamfunn må prioriteres. Vi må ikke ende opp med unaturlige pendlersamfunn med arbeidere som bare er på gjennomfart, og ikke bryr seg om å bli kjent med lokalbefolkningen.

Anbefalinger

- De som kommer til Nord-Norge fra andre land, må ikke plasseres i innføringsklasser der de ikke lærer norsk.
- Fylkene må skape flere møteplasser. Det er motiverende å møte andre fra fylket på ungdommens fylkesting og UKM.
- Det bør være flere gratis fritidstilbud, slik som fritidskort. Ungdomshus etter Tvibit-modellen bør etableres flere steder, og kommuner må samarbeide om dette.
- Det bør satses på flere drop-in helsestasjoner hvor helsesøster og psykolog er tilgjengelig for ungdom gratis, slik Tvibit-modellen gjør.
- Vi trenger bedre og mer tilgjengelige lavterskeltilbud for ungdom som sliter psykisk, så de kan få den hjelpen de trenger raskere, det er viktig å minimere ventetiden.
- Det bør etableres en nordnorsk «Helsesista» og en «Helsebro» som et av flere tiltak for å sikre god mental helse hos ungdommer i nord.
- Det må settes inn flere ressurser mot mobbing og all form for hets.
- Det bør gis mer statlig støtte for unge som ønsker å kjøpe seg bolig i Nord-Norge.

Identitet og stolthet. Vi må snakke om nord på en annen måte

For unge er det viktig at vi kan være stolte av landsdelen. Vi ønsker å føle at det er anerkjennelse for Nord-Norge i hele landet. Det er et tydelig behov for mer informasjon om Nord-Norge nasjonalt. Folk må vite at vi er en høyteknologisk og utviklet del av Norge, og ikke et isøde. Mange folk fra sør i landet vet ikke en gang av vi mangler jernbane her. De er så vant med god infrastruktur og tog at det ikke faller dem inn hvordan det er for oss her.

Det er viktig at vi ikke blir glemt og utelatt. Det kan gjøre at ungdom i nord får svekket nasjonalfølelse.

Det finnes et unaturlig skille mellom sør og nord, som bør fjernes. Lærebøker bør inneholde mer informasjon om nordnorsk historie og kultur, slik at vi lærer om der vi kommer fra, og ikke bare om andre steder. Det er viktig å fortelle om alle krigsheltene i nord også, slik som i Finnmark, ikke bare om gutta på skauen. Og det er viktig at alle vet hvor hardt rammet Nord-Norge ble under krigen, blant annet tvangsevakuering og at store deler av landsdelen ble brent og måtte bygges opp igjen fra scratch.

Figur 1.15 Illustrasjon: Reibo AS.

Myndighetene og media må tenke på hvordan Nord-Norge fremstilles. Bildet som legges frem, er ofte et som vi ikke kjenner oss igjen i. Det bør jobbes for å endre negative bilder og stereotyper.

Historien om Nord-Norge må være positiv. Man tiltrekker ikke unge flinke folk hvis de blir fortalt hvor trasig alt er i Nord-Norge. Mange tror det er verre enn det er og flytter av den grunn. Media og politikere bør passe på å også fortelle om gode fellesprosjekter, fine ting som skjer og positive historier. Unge trenger å høre flere gladsaker, om folk som starter bedrifter. Det er så mye som er bra her, så mye å ta vare på og å være stolt av. Dersom Nord-Norge ble presentert på en mer positiv måte, ville det også være mulig å tiltrekke seg tilflyttere fra andre deler av landet, for eksempel unge fra kreative bransjer som ser etter jobb på spesielle steder. Det er mye snakk om nedgang i befolkningen, men det er viktig at unge kvinner ikke bare fortelles at de må bli for å gifte seg og få barn.

Det bør være samarbeid og dialog mellom fylkene i nord og mellom kommunene. Voksne må ta ansvar for å snakke sammen på ordentlig måte. De kan lære av ungdomspolitikere som er mindre opptatt av partiskillelinjer. Blir det mye kranling og nedsnakking, virker det negativt inn på unge. Ingen har lyst å bare bli beskrevet som sutrete og vanskelige, slik nord ofte fremstilles. Folk i departementene må kjenne Nord-Norge bedre. Vi må ha flere nordnorske inn i styre og stell nasjonalt.

Anbefalinger

- Regjeringen må si 'vi' og ikke 'dere' når de snakker om nord.
- Kampanjer for å opplyse om nord. Flere gladsaker i mediene.
- Fylkene og kommunene må kjenne sitt ansvar for å fronte positive saker.
- Det bør være mer informasjon om Nord-Norge, inkl. det samiske, i de nasjonale læreplanene. Krigshistorien bør skrives slik at innsatsen i Nord-Norge kommer tydeligere frem.

- De regionale samarbeidsordningene bør styrkes. Alle regioner burde ha regionale ungdomsråd slik som RUST i Nord-Troms, som styrker samarbeid og erfaringsutveksling på tvers av kommunegrensene.
- Det bør i fellesskap mellom beslutningstagere og ungdommer i nord avdekkes 5 innsatsområder for fremtidens Nord-Norge. Hva skal vi bli best på? Hva skal det satses på? Eksempler på dette kan være: «Skape Nord-Norges Silicon Valley», «Nord-Norge skal ta en verdensledende rolle innenfor fornybar energi og det grønne skiftet» eller «Nord-Norge skal bli verdens største eksportør innen fiskeri og havbruk».

Unge i nord trenger gode arbeidsplasser og at det legges til rette for innovasjon

Lokal verdiskaping og trygge, gode jobber er noe av det viktigste for at unge skal bli i nord.

Vi behøver næringsliv som er tilpasset de lokale ressursene. Fagutdanning er viktig. Ungdom må kunne finne noe fast.

Det må være bedre kontakt mellom skoler og næringsliv, og flere konkrete grep. Man må ikke bruke mer tid og ressurser på evaluering, enn på å faktisk gjøre noe. Løsninger som har litt skole og litt jobb, slik som Steigen-modellen, er viktig. Alle har ikke erfaring. Bedrifter må oppfordres til å samarbeide med ungdom, det trenger ikke koste så mye. De vil tjene på å samarbeide med oss og få ideer.

Figur 1.16 Det første møtet med ungdomspanelet var et digitalt møte med statsminister Erna Solberg 1. juli. Akkaradet Sateet, Kevin Berro og Hamerton Omondi holdt innlegg sammen fra ungdomshuset Tvibit.

Foto: Utenriksdepartementet

”... innovasjon og nyskaping kommer ikke av seg selv. Det er for lite tilgang til kapital i nord. Nesten alle flinke gründere drar til Oslo for å få finansiert prosjekter. Man må snu om på ting sånn at det lønner seg å jobbe innovativt i nord.”

Ungdomspanelet til nordrådemeldingen

Figur 1.17 Illustrasjon: Reibo AS.

For å tiltrekke unge, kloke hoder er det ikke bare viktig å tilby gode jobber, men også bra bolig og noe hyggelig å gjøre etter arbeidstid. Det er viktig at en eventuell partner også får jobb, og at familietilbudene er attraktive.

Vi må arbeide for mer arbeidsinnvandring fordi dette har stor betydning for økonomisk utvikling i nord og dermed for hele AS Norge. Det bør være bevissthet på hvordan vi tar imot denne innvandringsgruppen for å beholde sentral arbeidskraft og kompetanse som vi trenger.

Vi trenger innovative bedrifter som skaper verdier og oppretter nye arbeidsplasser. Vi kan ikke få alle de nye arbeidsplassene fra det offentlige. Men innovasjon og nyskaping kommer ikke av seg selv. Det er for lite tilgang til kapital i nord. Nesten alle flinke gründere drar til Oslo for å få finansiert prosjekter. Man må snu om på ting sånn at det lønner seg å jobbe innovativt i nord. Da vil man kunne få på plass et større start up-miljø som gir ringvirkninger og skaper verdier. Flere bør oppfordres til å tenke innovasjon og næringslivsideer. Nord-Norge kan være pilot for nye løsnings- og Finnfjord smelteverk-satsingen er inspirerende og viser at store ting kan skje i nord.

Anbefalinger

- Det må være bedre info om jobbtillbud, gjennom for eksempel en jobb-app.
- Det må arbeides mer systematisk med lærlingeplasser, for eksempel gjennom å etablere lærlingeråd.
- Ungdom må få tilbud om sommerjobb i hjemkommunen.
- Unge i nord bør ha lett tilgang til å lære hvordan man kan starte egen bedrift.

- Lærestedene må ha egen rådgivertjeneste for dette.
- Det bør etableres en gründerskole og avholdes gründerkurs i nord som også har desentralisert tilbud, slik at flere kan lære å starte egen bedrift lokalt.
- Det må gjøres mer attraktivt for private investorer å investere i unge nordnorske start-ups, slik at det ikke bare er fokus på offentlige bidrag i miljøet. Private investorer i hele Norge og utlandet må gis kunnskap om investeringsmulighetene blant unge nordnorske start ups. Departementene og ambassadene bør jobbe med dette.
- Det bør opprettes et nordnorsk investeringsfond for unge.
- Det bør være mer bevissthet om at arbeidsinnvandring er viktig del av samfunnsutviklingen i Nord-Norge. Mangfoldet i nordnorsk arbeidsliv bør støttes gjennom næringsforeninger og bransjeforeninger.

Figur 1.18 De 50 deltagerne i ungdomspanelet kommer fra ulike steder og har ulike bakgrunn. Panelmedlemmene har til felles at de har meninger om utviklingen i Nord-Norge. Parahini Parabaran fra Karlsøy har i flere møter pekt på hvor viktig det er å prioritere forebygging av mobbing og rasisme.

Foto: Utenriksdepartementet

Utdanning

Utdanning og kompetansebygging er noe av det unge i nord er mest opptatt av. Det er viktig for fremtiden i Nord-Norge at utdanningsinstitusjonene i nord er sterke og konkurransedyktige. Arbeidsmarked, boligpolitikk og utdanning må ses i sammenheng. Det må være dialog med næringsliv om relevante kompetansekrav. Skoleelever bør tilbys praksis i arbeidslivet, og det bør være næringslivsdager på skolene, slik at man tenker innovasjon og ideer fra tidlig skolegang. Fleksible løsninger for utdanning i nærområdet vil gjøre at flere blir i nord. Desentralisert videregående og tilgjengelig høyere utdanning betyr demokratisering av kunnskap.

Klima og miljø er også veldig viktig for oss unge. Utdanningsinstitusjonene må ta bærekraftige valg og satse på løsninger for fremtiden.

Stipendordningen for elever i videregående og studenter er ikke god. Borteboerstipendet er altfor lite, det dekker ikke kostnader til å bo engang. Dette kan skape et klasseskille, der noen ikke tar seg råd til å gå på videregående skole eller studere. Det bør være tilbud om utdanning og videregående skole nær der man bor, fordi det er der man har tilknytning. Mange elever må pendle i timevis på dårlige veier til nærmeste videregående skole. Det er tungt og skaper et dårligere utgangspunkt for dem. De får mindre tid til å gjøre lekser, henge med venner, drive på med sport og lignende. De må ofte veldig tidlig opp på morgenen, og får da problemer med søvn og døgnrytme. Om du har en god dag eller ikke, kan bli bestemt av om du klarte å få den ene timen søvn på bussen eller ikke. Arbeidere får reisefradrag som kompensasjon. Noe lignende burde vært gjort for elever. Da ville flere fullføre videregående og ta utdanning, og man vil holde på kompetansen i nord.

LOSA (Lokal Opplæring i Samarbeid med Arbeidslivet) er veldig bra. Dersom man flytter hjemmefra når man er 15, er det stor sjanse for at man ikke kommer tilbake når man er ferdig

”På videregående må man kreve at ungdom vet alt de bør vite om å respektere det seksuelle mangfoldet, om kjønn og identitet.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.19 Illustrasjon: Reibo AS.

Figur 1.20 Ungdomspanelet har i sine anbefalinger trukket fram viktigheten av at unge involveres i internasjonalt samarbeid. Her møter utenriksminister Ine Eriksen Søreide og Danmarks utenriksminister Jeppe Kofod medlemmer av ungdomspanelet i Tromsø 14. august.

Foto: Utenriksdepartementet

utdannet. Da er det bare de uten utdanning som blir værende. Det er også viktig å synliggjøre og snakke opp yrkesrettede veier til arbeidslivet. Akademia er ikke nødvendigvis for alle. Yrkesfag på VGS og fagskoler har stor verdi.

Skolen er en veldig viktig møteplass. Mye kan oppnås når man bruker skolen som arena, for eksempel når det gjelder psykisk helse, forebygging av mobbing og integrering. Seksualitet er et tema man glemmer gjennom utdanningsløpet. Seksualundervisning bør integreres i en eller annen form fra barnehagen, gjennom barneskolen og spesielt i ungdomsskolen. Seksualundervisning bør gjøres av unge voksne, og ikke en lærer på 60 år. På videregående må man kreve at ungdom vet alt de bør vite om å respektere det seksuelle mangfoldet, om kjønn og identitet. Skolen danner kultur, og her må det gjøres en helnerovering for å bekjempe stigma.

Regjeringen bør også vurdere større tiltak knyttet til forebygging av rus gjennom skolen. Her faller mange ut, både av eget bruk og av familiære årsaker. For den enkelte er dette et kjempeproblem, men også for samfunnet på sikt.

Det er viktig å bedre tilbudet i nord for de som har lærevansker og dysleksi. Det bør være samme tilbud i hele landet. Skolene må holde moderne standard også i nord. Dersom unge skammer seg over falleferdige skoler og bygg, vil de ikke bli værende. Hvis man selv har det dårlig som barn

fordi skolen ikke er bra, ønsker man ikke at egne barn skal gå på samme skole.

På bakgrunn av at endringene skjer raskere og raskere og kompetansereformen «Lære hele livet» bør det satses på et bredere omskoleringstilbud. Dette har stor betydning for utviklingen i nord.

Anbefalinger

- Det bør komme en utredning eller en fornyelse av skolestrukturen for å forebygge rusproblematikk, homofobi, rasisme, trakassering og mobbing.
- Universitetene i nord bør etablere mindre campuser på flere steder.
- Det bør være studiesentre i distriktene. Vi må kunne sitte sammen og studere samlingsbart eller digitalt.
- Videregående skoler burde ha en ordning for tettere oppfølging av elever som pendler
- Det bør etableres hybelordninger med vertskap, og gratis måltid. Dette ville skape trivsel for borteboere.
- Det bør finnes mulighet for tekniske fag – et nordnorsk NTNU som er lokalisert i nord.
- Man bør videreføre satsinger hvor næringsliv og yrkesfaglige linjer samarbeider om å tilby yrkesrettet opplæring og lokal rekruttering til næringslivet, for å få unge til å bli boende i landsdelen.
- Styrke og tilrettelegge for at utdanninger ved UiT – Norges arktiske universitet og Nord universitet blir rettet mot nordområdene.
- Fraværs grensa for VGS må tolkes med skjønn og ikke være så A4 at den skyver ut de svakeste.
- Prosjektet 'Snakk for deg sjøl' har betydd mye for mange og bør tilbys til flere for å styrke integrering og inkludering og hindre drop-out fra videregående skole.
- Det er viktig med stabile lærerkrefter. Mer fravær fra lærerne åpner opp for mobbing og usunt skolemiljø. De som sliter på skolen, må få hjelp fra faglig utdannede lærere og ikke bare vikarer uten utdanning.
- Organisasjonen MOT, som jobber for å forebygge mobbing, burde inn på flere skoler.
- Staten burde kartlegge om alle barn og ungdom i Nord-Norge får den svømmeundervisningen de har krav på.
- Det må kunne være mulig å fornye sin kompetanse gjennom hele livet. Regjeringen bør støtte opp om utdanningstilbud som gjør at man samtidig kan stå i jobb. Dersom en ung

”Kollektivtrafikk må planlegges slik at ungdom kan bo i distriktene uten å være helt stuck.”

Ungdomspanelet til nordrådemeldingen

Figur 1.21 Illustrasjon: Reibo AS.

hjelpepleier vil utdanne seg til jordmor mens hun jobber, bør dette kunne være grei skuring å utføre.

Infrastruktur

I nord kommer vi ikke langt med strategier og satsinger dersom infrastruktur ikke er en del av planen. Veiene må være gode nok. Bussene må gå, og de må korrespondere med fergene.

Det hjelper ikke med gode jobber i for eksempel fiskerinæringen, flotte konserter og fritidstilbud, dersom alle hurtigbåter innstilles og unge ikke kommer seg dit. Det er ikke lett å begynne på videregående som 15-åring dersom du ikke kommer deg hjem i helgen, eller må reise natt til lørdag med retur søndag morgen og sitte på bussen i 10 timer totalt hver gang du skal treffe familien. En redusering av kollektivtrafikktilbud er det samme som en styrt avfolkning mange steder.

Figur 1.22 Reell ungdomsmedvirkning er et tema som understrekes i ungdomspanelet's anbefalinger. Dette budskapet ble også formidlet til barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad i Svolvær 18. september. Bildet viser statsråden i engasjert samtale med Marthe Øijord og Max Gårdvik Hoffman.

Foto: Barne- og familiedepartementet

Havneutbygging og veibygging må prioriteres. Veiene må være gode nok til at næringslivet tør å satse og fisken kommer ut til markedet. Kortbane-nettet er også viktig. Transportpriser betyr mye for unge. Det må ikke være dyrere å reise innad i nord enn å reise til Oslo.

Avstandene er store. Men vi må se på hvordan vi tross alt kan minske disse. Digitale løsninger er spesielt viktige i nord. Koronaviruset har vist at virtuelle plattformer gir mange muligheter. Også digital infrastruktur som bredbånd må prioriteres høyt.

Nesten alle ungdommer i nord er keene på Nord-Norgebanen. Mange mener vi ligger 200 år etter skjema siden den første banen ble bygget i Norge for 200 år siden. Banen ville etter manges syn ikke bare gi et miljøvennlig transportmiddel som gir bedre kommunikasjon, men også være et bevis på politisk vilje til å investere stort i nord og tro på Nord-Norge. Mange av ungdommene synes Nord-Norgebanen bør bygges fordi det gir muligheter for regionen, for familier, for næringsliv, studenter og pendlere. Tilhengerne av Nord-Norgebanen tror banen kunne binde sammen fylkene på en god måte og gi forbindelser til Finland og Russland, og at færre utenlandske vogntog og færre

”Mange mener vi ligger 200 år etter skjema siden den første [jern-] banen ble bygget i Norge for 200 år siden. Banen ville etter manges syn ikke bare gi et miljøvennlig transportmiddel som gir bedre kommunikasjon, men også være et bevis på politisk vilje til å investere stort i nord og tro på Nord-Norge.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.23 Illustrasjon: Reibo AS.

ulykker vil være en annen effekt. Men de som støtter bygging av banen, mener det er viktig at bygging av banen gjøres i dialog med reindriftsnæringen.

Figur 1.24 Infrastruktur, kultur, design og godt ungdomsarbeid fra regionale og lokale myndigheter er blant ungdomspanelets anbefalinger og ble trukket frem i samtale med Erna Solberg i Bodø 18. september. Statsministeren møtte Maiken Vembre, Øyvind Johan Olsen, Maren Saedi og Nicole Nataile Furnes til interessant samtale.

Foto: Statsministerens kontor

Det er viktig å si at ikke alle i dette ungdomspanelet støtter bygging av Nord-Norgebanen. Noen mener havne- og veiutbygging er mye viktigere og at en bane ikke bør prioriteres. Unge reindriftsutøvere ønsker IKKE at Nord-Norgebanen skal bygges fordi den ville ødelegge så mye beiteområder og gjøre det utrygt for reinen og dyrelivet generelt.

Anbefalinger

- Unge må være med i dialogen om infrastruktur. Transportløsninger er viktige for at vi skal bli i nord.
- Kollektivtrafikk må planlegges slik at ungdom kan bo i distriktene uten å være helt stuck.
- Billettprisene på all transport må senkes for unge. Man bør innføre Ungdom Total – med fast, lav pris så unge i nord kan reise med kollektivtrafikk i hele fylket
- Det bør lages et busskort for hele Nord-Norge, så man kan reise på tvers av fylkesgrensene uten å kjøpe ny billett.
- Kortbanenettet må utvides heller enn å bygges ned. Gode flyplasser i nord er viktig.
- Satsingen på bredbånd i nord må videreføres og gjennomføres i alle områder.

Klima, miljø, bærekraft.

Alle unge er veldig opptatt av klima og miljø og at fremtidens Nord-Norge skal bygge på bærekraftige, ansvarlige løsninger. Klimaendringene er skremmende, og det haster med å handle. Det er derfor viktig å ha en ambisiøs klimapolitikk. De som er politikere i dag forvalter vår fremtid, og vi har ingen tid å miste for å skape omstilling og grønne løsninger. Verdiskaping er viktig, men ikke for enhver pris. Vi må ikke overforbruke ressursene, slik at dagens unge må ta regningen om noen år. Mineralutvinning, vindmøllerparker og olje- og gassutvinning er ikke nødvendigvis gode valg.

”Verdiskaping er viktig, men ikke for enhver pris. Vi må ikke overforbruke ressursene, slik at dagens unge må ta regningen om noen år.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.25 Illustrasjon: Reibo AS.

”Politikere: ta vare på det vi skal leve av når vi blir sjefene deres!”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.26 Illustrasjon: Reibo AS.

Isen smelter, og klimaet endrer seg. Dette rammer reindriften. Rovdyr er stort problem. Det er ikke samiske problemer, men rammer en viktig del av norsk kultur og næringsliv. Vi må bruke egne ressurser, som eget reinkjøtt. Koronakrisen har vist oss at det er en fordel å kunne være selvforsynt. Dette er også mer miljøvennlig. Vi kan ikke sitte midt i ressursene og ikke vite hvordan vi skal bruke dem. Bær, fisk, rein, gårdsbruk – vi har masse kunnskap om dette som bør brukes.

Anbefalinger

- Klima og miljø opptar alle unge. Politikere: ta vare på det vi skal leve av når vi blir sjefene deres!
- Norge må ha en mer ambisiøs klimapolitikk i Arktis.
- Omstilling må skje raskere. Det må skapes grønn industri i nord og grønne arbeidsplasser.
- Det må lages ordninger for å motivere og stimulere satsing på miljøvennlige løsninger.
- Bedre kollektivtilbud og mer tilrettelagt for sykling i byene.
- Reinkjøtt er miljøvennlig og sunt, det må gjøres grep så flere kan spise dette.
- Vi må hindre matsvinn, og gjøre det allment å bruke hele produktet: hele fisken og hele reinen må benyttes.

Det samiske er en del av oss

Vi unge føler eierskap til det samiske som en del av vår identitet. Myndighetene må ikke legge alt på Sametinget og føle at det samiske er kvittert ut. Det er viktig med ressurser til språkopplæring til alle unge i nord som vil lære samisk, og at det er bevissthet på å bygge kompetanse. Vi må ta vare på kunnskapen om det samiske og passe på at vi ikke mister det som ikke står i bøker, som må læres. Vi har mistet nok som det er gjennom fornrskingspolitikken.

Reindriften er en viktig næring i nord. Tradisjonell reindrift er bærekraftig, miljøvennlig og gir fantastisk kjøtt. Dette er viktig for framtidig matproduksjon. Reindriften rammes av store utbyg-

”Vi må ta vare på kunnskapen om det samiske og passe på at vi ikke mister det som ikke står i bøker, som må læres. Vi har mistet nok som det er gjennom fornorskingspolitikken.”

Ungdomspanelet til nordområdemeldingen

Figur 1.27 Illustrasjon: Reibo AS.

ginger, som for eksempel Nussir, hyttelandsbyer og vindmølleparker. Dette er demotiverende for unge reindrifftsutøvere. Det er et tillitsbrudd mellom staten og samene. Men det betydde mye at staten hjalp oss med mat til reinen i vinter. Det gjør at vi føler at vi er viktige og at næringen betyr noe for hele Norge. Vi ønsker at denne utviklingen fortsetter.

Innad er det samiske miljøet veldig variert. Det er viktig å ikke presse dette inn i et kollektivt perspektiv. Psykisk helse for samer må prioriteres, og kulturforståelse må ligge til grunn. Det må jobbes mer systematisk med forebygging av vold i nære relasjoner.

Vi ønsker å føle stolthet over det samiske heller enn skam. Frost II, joik i Stjernekamp, at Ella

Figur 1.28 Kompetanse og gode utdanningstilbud er et nøkkelpunkt i ungdomspanelets anbefalinger. Tannlegestudent Anna Bjørn var tydelig på at sterke utdanningsmiljøer er viktig i samtale med statsminister Erna Solberg, utenriksminister Ine Eriksen Søreide, barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad og daværende Venstre-leder Trine Skei Grande på UiT Norges arktiske universitet 19. september.

Foto: Statsministerens kontor

Marie og Vegard fronter det samiske i beste sendetid, og NRKs Reinflytting minutt for minutt betydde mye for oss. Vi vil ha mer av dette. Det gjør at vi unge samer føler oss inkludert. Det samiske må være en naturlig og selvfølgelig del av norsk kultur, ikke brukes som påklistrede folkloristiske innslag.

Anbefalinger

- Unge mennesker som ønsker å være reindrifftsutøvere, må gis mulighet til dette gjennom gode ordninger. Dette er viktig både for å sikre fremtiden til en viktig næring og for å videreføre vår felles kulturarv.
- Vi ønsker flere prosjekter som 'Reinflytting minutt for minutt'. Dette betyr mye for unge samer og gir økt forståelse for samisk kultur i hele Norge.
- Det må støttes mer opp om reindriffts-næringen, som har vært bærekraftig og lønnsom i alle år.
- Samisk mat må profileres på matfestivaler, og Sápmi må løftes som matdestinasjon.
- Moderne løsninger og teknologi, som droner, må innføres i reindrifften på næringens premisser.
- Utvikling av andre næringer bør ikke gå på bekostning av reindrifften. Bærekraftig arealplanlegging er viktig, det må være dialog tidlig i endringsprosessen.
- Kompetanseheving og økt kulturforståelse behøves i offentlige instanser. Det må formid-

”Nordområdene byr på store utviklingsmuligheter med betydning for hele landet. I stortingsmeldingen skal vi utvikle en politikk for å ivareta norske interesser i nord og bidra til sterke og trygge samfunn i Nord-Norge. Da må vi vite hva som motiverer ungdom til utdanne seg, bo og arbeide i nord. Jeg er glad for å motta innspill fra et så bredt og solid ungdomspanel”

Statsminister, Erna Solberg

Figur 1.29 Illustrasjon: Reibo AS.

- les tydeligere til kommunene hvilke rettigheter reindriften har.
- Det må lages løsninger for å kunne studere samisk digitalt, app'er og andre moderne måter.
 - Det er spesielt viktig med gode skoler i Sápmi på grunn av historien. Rot i kommuner og skoleverk i samiske områder fører til økt stigma og at unge ikke vil bli værende.
 - Samiskundervisning bør tilbys som et alternativ til nynorsk for alle i nord.
 - Samefolkets dag bør gjøres til en offentlig fridag. Så lenge den er en vanlig skoledag bør feiring for de som ønsker det være en gyldig fraværsgrunn som ikke teller inn på det totale fraværet.
-
-

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Illustrasjoner: Melkeveien Designkontor

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 11/2020

